

.....

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

.....

УДК 342.951

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2020.2.8>

Г. А. Гончаренко

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент спеціальної кафедри № 1 «Правові засади державної безпеки»
Інституту підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПАРЛАМЕНСЬКИЙ КОНТРОЛЬ НАД СЕКТОРОМ БЕЗПЕКИ: СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

У статті розглянуто зміст, поняття та критерії класифікації парламентського контролю над сектором безпеки в контексті розвитку науки адміністративного права. Розкрито, що парламентський контроль над сектором безпеки здійснюється через реалізацію повноважень Верховної Ради України, які чітко зазначені в Конституції України. Встановлено, що Верховна Рада України приймає закони України, які визначають і регулюють діяльність органів сектору безпеки та їхні повноваження, а також затверджує відповідні бюджетні асигнування та приймає рішення щодо звіту про їх використання. Запропоновано авторське визначення правової конструкції «парламентський контроль за сектором безпеки». Встановлено, що метою парламентського контролю за сектором безпеки є виявлення правомірності / неправомірності або неефективності діяльності органів сектору безпеки і їх посадових осіб, стосовно забезпечення дотримання Конституції України, захисту гарантованих нею прав і свобод людини і громадянина, забезпечення законності і правопорядку з питань управління сектору безпеки.

Аргументовано, що парламентський контроль за сектором безпеки можна розподілити за такими основними критеріями, а саме: 1) за суб'єктами здійснення контролю (безпосередній і опосередкований); 2) за предметом контролю; 3) за сферою діяльності; 4) за характером взаємовідносин контролюючого суб'єкта з підконтрольним об'єктом; 5) за часом проведення (попередній, поточний та наступний); 6) за формами проведення; 7) за типами процедур; 8) за наслідками (інформаційний (заслуховування доповідей і звітів посадових осіб сектору безпеки), юридичний (парламентські розслідування з питань сектору безпеки, депутатські запити і звернення з питань сектору безпеки)). Встановлено, що парламентський контроль за сектором безпеки проявляється у тому, що його здійснює Верховна Рада України та її органи: Рахункова палата, Уповноважений Верховної Ради з прав людини та посадові особи в межах повноважень, визначених Конституцією України та законодавчими актами, що регламентують діяльність органів сектору безпеки.

Ключові слова: управління, контрольні повноваження, парламент, національна безпека, державний контроль, адміністративно-правове регулювання.

Постановка проблеми. Рівень забезпечення національної безпеки України залежить насамперед від ефективності

функціонування відповідних органів державної влади, чіткого розподілу відповідальності й повноважень у визначених сферах діяльності та налагодженої взаємодії між ними. Для ефективного розвитку

сектору безпеки в сучасних умовах згідно з Концепцією розвитку сектору безпеки і оборони України наочна потреба в удосконаленні системи демократичного цивільного контролю над сектором безпеки та посилення парламентського контролю [1]. Вищенаведене вказує на доцільність з'ясування особливостей реалізації парламентського контролю за сектором безпеки в сучасних умовах реформування системи управління сектором безпеки.

Аналіз останніх публікацій. У юридичній науці окремим аспектам повноважень суб'єктів управління приділяли увагу такі вчені, як В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, Г.В. Атаманчук, Ю.Г. Барабаш [2], Д.М. Бахрах, Ю.П. Битяк, Н.П. Матюхіна, С.В. Ківалов [3], В.М. Гаращук, В.А. Ліпкан, О.М. Шевчук та ін. Так, М.В. Сіцінська окреслила зміст парламентського контролю та особливості його здійснення за сектором безпеки і оборони України [4]. У. Ільницька звернула увагу на механізми реалізації у демократичному суспільстві парламентського контролю за сферою безпеки і оборони [5]. Я.М. Куцин розглянув парламентський контроль в контексті як основного чинника ефективності принципу «стримувань і противаг» [6]. Однак питанням дослідження поняття та класифікації парламентського контролю за сектором безпеки приділялось науковцями не достатньо уваги, і вони потребують вирішення.

Метою статті є з'ясування особливостей реалізації парламентського контролю над сектором безпеки в контексті встановлення його змісту та видів, предмету та об'єкту.

Виклад основного матеріалу. Сектор безпеки підлягає демократичному цивільному контролю, елементом якого є контроль, що здійснюється Верховною Радою України (ст. 4) [7]. Парламентський контроль над сектором безпеки здійснюється через реалізацію повноважень Верховної Ради України, які чітко зазначені в Конституції України (ст. 85) [8]. Закон України «Про національну безпеку України» проголошує, що Верховна Рада України здійснює парламентський контроль та приймає закони України, які визначають і регулюють діяльність органів сектору безпеки

і оборони та їхні повноваження, а також затверджує відповідні бюджетні асигнування та приймає рішення щодо звіту про їх використання (ч. 1 ст. 14) [8]. Рішення Верховної Ради України – це її акти, процедурні та інші рішення, які заносяться до протоколу її пленарних засідань. До актів належать закони, постанови, резолюції, декларації, звернення, заяви (ст. 46) [9]. Отже, на законодавчому рівні передбачено парламентський контроль над сектором безпеки.

Варто зазначити, що єдиного поняття парламентського контролю як в законодавстві, так і в підзаконних нормативно-правових актах немає, а також дефініції «парламентський контроль за сектором безпеки» не визначено в наукових джерелах. При цьому С.В. Ківалов та І.К. Залюбовська визначають, що парламентський контроль спрямований на посилення відповідальності керівництва перед виборцями і представницьким органом, впровадження законності, на виявлення, попередження, припинення дій, які суперечать встановленим державою нормам, правилам і стандартам. А також спрямований на запобігання діям, які не відповідають законодавству й несумісні з державними інтересами, а також притягнення винних до відповідальності. Такий контроль законодавчої влади є ефективним засобом отримання інформації про процеси, які відбуваються в підконтрольній галузі, сприяє виявленню причин відхилення від законності; розробленню заходів, що мають нейтралізувати виявлені відхилення [3, с. 29]. М.В. Сіцінська зазначає, що парламентський контроль може бути визначений як система норм, яка регулює встановлений порядок здійснення нагляду й перевірки, переважно діяльності органів виконавчої влади [4, с. 125]. В.А. Бондаренко та Н.О. Пустова визначають парламентський контроль як діяльність законодавчого органу державної влади, його членів та утворених ним органів моніторингу законності виконання повноважень органами публічної влади, їх посадовими особами та іншими особами з метою подальшої оцінки їх діяльності і можливого застосування заходів реагування [10, с. 166]. Отже, парламентський

контроль – це здійснюваний вищим законодавчим (представницьким) органом державної влади комплекс різних заходів щодо постійного спостереження та перевірки діяльності системи органів державної влади, а також щодо усунення виявлених унаслідок такої перевірки порушень та запобігання можливим наслідкам.

Стосовно визначення змісту «парламентський контроль над сектором безпеки і оборони». З погляду Ю.С. Вичалківської цей термін розуміється як система нагляду (контролю) за діяльністю сектору безпеки й оборони, що забезпечує право ініціювати закони або приймати поправки до них та вимагати від органів державного військового управління звітності і спрямований на недопущення порушень конституційних прав і свобод людини та громадянина їхніх законних інтересів [11]. На думку М.П. Требіна парламентський контроль над сектором безпеки і оборони – це сукупність контрольних та керівних заходів, які здійснюються відповідно до Конституції із залученням представницьких державних органів (разом із громадськими організаціями), спрямованих на здійснення контролю за виконанням положень оборонної доктрини держави, воєнної політики, за оптимальними і раціональними витратами бюджетних коштів, дотриманням прав і свобод військовослужбовців і цивільних фахівців, їх соціально-правового захисту з метою ефективного функціонування усієї системи оборони країни [12, с. 224]. На нашу думку, парламентський контроль за сектором безпеки – це сукупність контрольних заходів, які здійснюються Верховною Радою України, її органами та посадовими особами, стосовно спостереження та перевірки діяльності системи органів сектору безпеки, а також щодо усунення виявлених унаслідок такої перевірки порушень та попередження можливих наслідків у сфері забезпечення національної безпеки.

Далі детально дослідимо питання розподілу на види парламентського контролю за сектором безпеки. Так, питання чіткого поділу із урахуванням єдино визначених критеріїв у наукових джерелах щодо парламентського контролю за сектором безпеки не існує. Так, В.М. Шаповал поділяє

парламентський контроль на внутрішній і зовнішній. Перший – це контроль з боку Верховної Ради України, його особливості визначаються Законом «Про Регламент Верховної Ради України». Другий – застосування механізму політичної відповідальності уряду перед парламентом» [13, с. 41–42]. Ю.Г. Барабаш запропонував парламентський контроль поділяти за часом проведення: попередній, поточний та наступний. За наслідками його здійснення інформаційний (заслуховування доповідей і звітів посадових осіб, проведення годин запитань до уряду), юридичний (парламентські розслідування, депутатські запити і звернення) та політичний парламентський контроль (резолуції про недовіру Кабінету Міністрів України, процедура імпічменту Президента). Залежно від суб'єктів парламентського контролю науковець вважає за можливе виділити безпосередній і опосередкований. Цей вид контролю можна класифікувати за такими ознаками: за об'єктами і суб'єктами здійснення контролю, за предметами контролю, за часом здійснення контролю. Опосередкований парламентський контроль здійснюють допоміжні органи, участь у формуванні яких бере парламент (в Україні це Рахункова палата й Уповноважений Верховної Ради України з прав людини). За типами процедур – контроль без санкцій (запити, запитання, інтерпеляції тощо) і з санкціями (питання щодо недовіри Уряду) [2, с. 63].

В. Волощук виділяє такі критерії класифікації парламентського контролю: 1) за характером взаємовідносин контролюючого суб'єкта з підконтрольним об'єктом; 2) за часом проведення; 3) за наслідками; 4) залежно від суб'єктів; 5) за типами процедур; 6) за сферою діяльності; 7) за рівневою організаційною формою [14, с. 123]. О.В. Коврякова пропонує розглядати такі види парламентського контролю: 1) парламентський контроль у сфері дотримання прав людини (здійснюється в Україні: а) безпосередньо; б) через Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини); 2) у фінансовій сфері (здійснюється в Україні: а) безпосередньо; б) через Рахункову палату); 3) у сфері оборони й державної безпеки; 4) в інформаційній

сфері (інформаційний парламентський контроль); 5) у сфері охорони навколишнього середовища тощо [15, с. 17].

Власна позиція полягає у тому, що парламентський контроль за сектором безпеки доцільно розподілити за такими основними критеріями, як: 1) за суб'єктами здійснення контролю (безпосередній і опосередкований); 2) за предметом контролю; 3) за сферою діяльності; 4) за характером взаємовідносин контролюючого суб'єкта з підконтрольним об'єктом; 5) за часом проведення (попередній, поточний та наступний); 6) за формами проведення; 7) за типами процедур; 8) за наслідками (інформаційний (заслуховування доповідей і звітів посадових осіб сектору безпеки), юридичний (парламентські розслідування з питань сектору безпеки, депутатські запити і звернення з питань сектору безпеки).

Конституція України закріплює право парламенту на здійснення контролю за діяльністю Кабінету Міністрів України (ст. 85 п. 13), а п. 33 цієї статті – на здійснення парламентського контролю в межах, визначених цим Основним Законом. Контрольні повноваження Верховної Ради України передбачені й іншими статтями Конституції України. Серед них слід виділити створення комітетів Верховної Ради України (ст. 89), парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини й громадянина (ст. 101). Статтею 109 Конституції закріплюється контроль Верховної Ради України за діяльністю всіх підпорядкованих їй державних органів [8]. Так, О. Ф. Андрійко, зазначає, що ця конституційна норма є підставою для здійснення контролю законодавчою владою. Організаційним механізмом реалізації цієї норми, одним з його проявів є сесії Верховної Ради України, на яких поряд із законотворчою роботою здійснюється і контрольна функція в межах, визначених Конституцією [16, с. 65].

Метою ж державного контролю, як підкреслює А.С. Васильєв, є не тільки отримання оперативної-аналітичної інформації про фактичний стан справ на підконтрольних об'єктах, виявлення й усунення різних правопорушень і відхилень від заданих параметрів, а й аналіз причин і умов

відповідних правопорушень і відхилень, а також коригування діяльності відповідних органів виконавчої влади з метою підвищення ефективності здійснюваної ними управлінської, правоохоронної й право-забезпечувальної діяльності [17, с. 258]. А об'єктом контролю, вказує В.М. Гаращук, у сфері державного управління виступають відповідні підконтрольні структури, юридичні й фізичні особи [18, с. 127]. Отже, враховуючи вищенаведене, можна зазначити, що метою парламентського контролю за сектором безпеки є виявлення правомірності / неправомірності або неефективності діяльності органів сектору безпеки і їх посадових осіб, стосовно забезпечення дотримання Конституції України, захисту гарантованих нею прав і свобод людини і громадянина, забезпечення законності і правопорядку з питань управління сектору безпеки.

Згідно з Конституцією України суб'єктами парламентського контролю є: Верховна Рада України загалом (ст. 87), народний депутат або група народних депутатів, комітет Верховної Ради України (п. 34 ст. 85; ст. 86), тимчасові спеціальні і тимчасові слідчі комісії (ст. 89), Рахункова палата (ст. 98), Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (ст. 101) [8]. Розглянемо контрольні повноваження деяких із них. Так, Рахункова палата України від імені Верховної Ради України здійснює контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням (ст. 1), а також здійснює: 1) контроль за використанням коштів Державного бюджету України через провадження заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту); 2) забезпечує здійснення Державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) шляхом здійснення фінансового аудиту, аудиту ефективності, експертизи, аналізу та інших контрольних заходів; 3) сприяє підвищенню компетенції працівників сфери фінансів та бухгалтерського обліку сектору безпеки (ст. 4) [19]. Стосовно контрольних повноважень народних депутатів за сектором безпеки. Так, Законом України «Про статус народного депутата України» від 17 листопада 1992 р., № 2790-XII визначено право

законодавчої ініціативи народного депутата України, що реалізується у формі внесення до Верховної Ради України законопроекту, проекту, постанови чи іншої законодавчої пропозиції (ст. 12). Народний депутат має право на депутатський запит (ст. 15) та депутатське звернення (ст. 16) [20].

Відповідні положення стосовно інших суб'єктів парламентського контролю за сектором безпеки передбачені Законом України «Про національну безпеку України», де зазначено, що Верховна Рада України має повноваження створювати комітети Верховної Ради України, до компетенції яких належить, зокрема і забезпечення контролю за діяльністю органів сектору безпеки (ч. 2. ст. 6) [7]. Так, для гарантування неухильного і безумовного дотримання державними органами спеціального призначення з правоохоронними функціями, правоохоронними органами, правоохоронними органами спеціального призначення та розвідувальними органами вимог Конституції України з метою забезпечення національної безпеки створюється комітет Верховної Ради України, до повноважень якого належить забезпечення контрольних функцій Верховної Ради України за діяльністю цих органів. (ч. 2. ст. 6) [7]. Сьогодні таким комітетом є «Комітет з питань національної безпеки, оборони та розвідки», одним із предметів відання якого є здійснення цивільного, у тому числі парламентського, контролю [21]. Також є важливим, що для вивчення, підготовки і попереднього розгляду окремих питань у сферах національної безпеки і оборони, включаючи питання діяльності суб'єктів сектору безпеки і оборони, Верховна Рада України може створювати тимчасові спеціальні комісії, а для проведення розслідування з питань, що становлять суспільний інтерес, тимчасові слідчі комісії) (ч. 3. ст. 6) [7].

У разі потреби Верховна Рада України може проводити відповідно до Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України «Про Регламент Верховної Ради України», парламентські слухання з питань національної безпеки і оборони, що становлять суспільний інтерес і потребують законодавчого врегулювання

(ч. 6. ст. 6) [7]. Наприклад, у 2014 році були проведені парламентські слухання на тему: «Обороздатність України у XXI столітті: виклики, загрози та шляхи їх подолання», де визначалось, що: «основною формою реалізації військово-політичних інтересів Російської Федерації стосовно України, як показали останні місяці, є «гібридна» війна, яка поєднує в собі елементи інформаційної, торговельної, газової війн, військової агресії, окупації, тероризму, активізації криміналітету, партизанської, диверсійної та громадянської війн. Однак сектор безпеки і оборони держави запізнюється з адекватним реагуванням на сучасні виклики, виявленням загроз національній безпеці та їх упередженням, що створює небезпеку життєво важливим національним інтересам України» [22].

Кабінетом Міністрів України, Службою безпеки України, Управлінням державної охорони України подаються до Верховної Ради України щорічні письмові звіти про діяльність складників сектору безпеки (ч. 5. ст. 6) [7]. Наприклад, Закон України «Про Службу безпеки України» проголошує, що постійний контроль за діяльністю Служби безпеки України, дотриманням нею законодавства здійснюється Верховною Радою України. Голова Служби безпеки України щорічно подає Верховній Раді України звіт про діяльність Служби безпеки України (ст. 31) [24].

Верховна Рада України відповідно до Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України «Про Регламент Верховної Ради України», може офіційно запросити або вимагати присутності на пленарному засіданні Верховної Ради України для заслуховування посадових чи службових осіб органів сектору безпеки й оборони (ч. 7. ст. 6). Парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (ч. 4 ст. 6) [7].

Дотримання конституційних прав та свобод людини й громадянина на території України та захист їх прав суб'єктами сектору безпеки контролює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (ст. 1). Він здійснює свою діяльність на підставі відомостей про порушення прав

та свобод людини і громадянина, які отримує за зверненнями: (а) громадян України, іноземців, осіб без громадянства чи їх представників; (б) народних депутатів України або (в) з власної ініціативи [24]. Отже, парламентський контроль за сектором безпеки проявляється у тому, що його здійснює Верховна Рада України та її органи: Рахункова палата, Уповноважений Верховної Ради з прав людини та посадові особи в межах повноважень, визначених Конституцією України та законодавчими актами, що регламентують діяльність органів сектору безпеки.

Висновки і пропозиції. Парламентський контроль над сектором безпеки є елементом державного контролю. Верховна Рада України має контрольні повноваження за сектором безпеки, а саме: (1) може створювати комітети Верховної Ради України, до компетенції яких належить, зокрема, забезпечення контролю за діяльністю органів сектору безпеки; (2) може проводити парламентські слухання з питань національної безпеки, що становлять суспільний інтерес і потребують законодавчого врегулювання; (3) може офіційно запросити або вимагати присутності на пленарному засіданні Верховної Ради України для заслуховування посадових чи службових осіб органів сектору безпеки; (4) може створювати тимчасові спеціальні комісії, а для проведення розслідування з питань, що становлять суспільний інтерес, тимчасові слідчі комісії. Крім того, Кабінетом Міністрів України, Службою безпеки України, Управлінням державної охорони України подаються до Верховної Ради України щорічні письмові звіти про діяльність складників сектору безпеки. Парламентський контроль за сектором безпеки щодо додержання конституційних прав і свобод людини і громадянина здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Рахункова палата України від імені Верховної Ради України здійснює контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанню у діяльності органів сектору безпеки.

Список використаної літератури:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4.03.2016 р. «Про Концепцію розвитку сектору безпеки

і оборони України»: Указ Президента України від 14.03.2016 р. № 92/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2016#n2> (дата звернення: 19.05.2020).

2. Барабаш Ю.Г. Парламентський контроль в Україні (конституційно-правовий аспект) : моногр. Харків : Легас. 2004. 192 с.
3. Ківалов С.В., Залюбовська І.К. Парламентський контроль за діяльністю органів виконавчої влади : моногр. Одеса : Юрид. література, 2004. 152 с.
4. Сіцінська М.В. Сутність парламентського контролю та особливості його здійснення за сектором безпеки і оборони України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 1. С. 124–128.
5. Ільницька У. Парламентський контроль за сферою безпеки і оборони: сутність та механізми реалізації у демократичному суспільстві. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку: збірн. наук. праць*. Нац. ун.-т «Львівська політехніка». 2009. Вип. 21. С. 81–85.
6. Куцин Я.М. Парламентський контроль – основний чинник ефективності принципу «стримувань і противаг». *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2017. Вип. 46. Т. 1. С. 36–41.
7. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241.
8. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
9. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 р., № 1861-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 14-15. № 16-17. Ст. 133.
10. Бондаренко В.А., Пустова Н.О. Парламентський контроль у системі державного контролю. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія юридична*. 2017. Вип. 1. С. 159–171.
11. Вичалківська Ю.С. Удосконалення механізмів парламентського контролю над сектором безпеки і оборони України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2015. № 10. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1143>.
12. Требін М.П. Армія та суспільство: соціально-філософський аналіз взаємодії в умовах трансформації : монографія. Харків : Вид. Дім «Інжек», 2004. 404 с.

13. Шаповал В.М. Парламентаризм і законодавчий процес в Україні : навч. посіб. / В.М. Шаповал, В.І. Борденюк, Г.С. Журавльова. Київ : Вид-во УАДУ, 2000. 216 с.
14. Волощук В. Класифікація парламентського контролю. *Публічне управління: теорія та практика*. 2011. № 3. С. 118–123.
15. Коврякова Е.В. Парламентский контроль: зарубежный опыт и российская практика. Москва. ОАО «Издательский дом "Городец"», 2005. 192 с.
16. Андрійко О.Ф. Організаційно-правові проблеми державного контролю у сфері виконавчої влади : дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.07. Київ, 1999. 399 с.
17. Васильев А.С. Административное право Украины (Общ. ч.) : учеб. пособ. Харків : Одиссей, 2003. 1040 с.
18. Гаращук В.М. Теоретико-правові проблеми контролю та нагляду у державному управлінні : дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12. 00. 07. Харків : 2003. 412 с.
19. Про Рахункову палату: Закон України від 02.07.2015 № 576-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 36. Ст. 360.
20. Про статус народного депутата України: Закон України від 17.11.1992 р. № 2790-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 3. Ст. 17.
21. Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання: постанова Верховної Ради України від 29 серпня 2019 р. № 19-IX. *Відомості Верховної Ради*. 2019. № 35. Ст. 147.
22. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Обороздатність України у ХХІ столітті: виклики, загрози та шляхи їх подолання» постанова Верховної Ради України від 12 серпня 2014 р. 1639-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 36. Ст. 2003.
23. Про службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XI. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 382.
24. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 р., № 776/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 20. Ст. 99

Goncharenko G. Parliamentary control over the security sector: essence and classification

The article considers the content, concepts and criteria for classification of parliamentary control over the security sector in the context of the development of the science of administrative law. It is revealed that parliamentary control over the security sector is exercised through the exercise of the powers of the Verkhovna Rada of Ukraine, which are clearly stated in the Constitution of Ukraine. It is established that the Verkhovna Rada of Ukraine adopts laws of Ukraine that define and regulate the activities of security sector bodies and their powers, as well as approves the relevant budget allocations and decides on the report on their use. The author's definition of the legal structure "parliamentary control over the security sector" is proposed. It is established that the purpose of parliamentary control over the security sector is to identify the legality / illegality or inefficiency of security sector bodies and their officials to ensure compliance with the Constitution of Ukraine, protection of human and civil rights and freedoms guaranteed by law, law and order in security sector management.

It is argued that parliamentary control over the security sector can be divided according to the following main criteria, namely: 1) the subjects of control (direct and indirect); 2) on the subject of control; 3) by field of activity; 4) by the nature of the relationship of the controlling entity with the controlled object; 5) by time of holding (previous, current and next); 6) by forms of holding; 7) by types of procedures; 8) by consequences (informational (hearing reports and reports of security sector officials), legal (parliamentary investigations on security sector issues, parliamentary inquiries and appeals on security sector issues)). It is established that parliamentary control over the security sector is manifested in the fact that it is exercised by the Verkhovna Rada of Ukraine and its bodies: the Accounting Chamber, the Verkhovna Rada Commissioner for Human Rights and officials within the powers defined by the Constitution of Ukraine and legislation governing the sector security.

Key words: *management, control powers, parliament, national security, state control, administrative and legal regulation.*